

HORVÁTH Levente

PhD-hallgató

**Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar,
Földtudományok Doktori Iskola, Geopolitikai Program,
Pécs**

PhD student

**University of Pécs, Faculty of Natural Sciences,
Doctoral School of Earth Sciences, Geopolitical Program,
Pécs, Hungary**

**KÍNA GEOPOLITIKAI SZEREPE
A KELET-KÖZÉP-EURÓPAI RÉGIÓBAN**

**GEOPOLITICAL ROLE OF CHINA
IN THE CENTRAL EASTERN EUROPEAN REGION**

ABSTRACT

In 2018, China celebrated the 40th anniversary of the “Reform and Opening” policy. 40 years ago, China began to build the new international relationships and also supported Chinese companies to internationalize, Chinese students to go abroad to study.

In 2019, China celebrated the 70th anniversary of the founding of the People’s Republic of China and also celebrated the 70th anniversary of the diplomatic relations establishment with several Central and Eastern European countries. Since 1949, China had friendly relations with the countries of the CEE region, but the formal multilateral relations, the 16+1 cooperation were only established in 2012, while other multilateral cooperation was established in the 1990s and early 2000s.

Western Europe view China's regional expansion in Central and Eastern Europe with concern, refer to the 16+1 cooperation as a Trojan horse, fear of dividing Europe or even buying political influence.

In my study, I compare China-CEE cooperation with other multilateral relations in terms of Chinese FDI and Chinese foreign policy in order

to consider 16+1 cooperation in the multilateral relations system of China. Furthermore, I compare the amount of Chinese FDI to European countries in order to quantify the Chinese push in the CEE region. With these comparisons, I am looking for the answer to what is really a concern about China's presence in the region and how important the China-CEE cooperation for China.

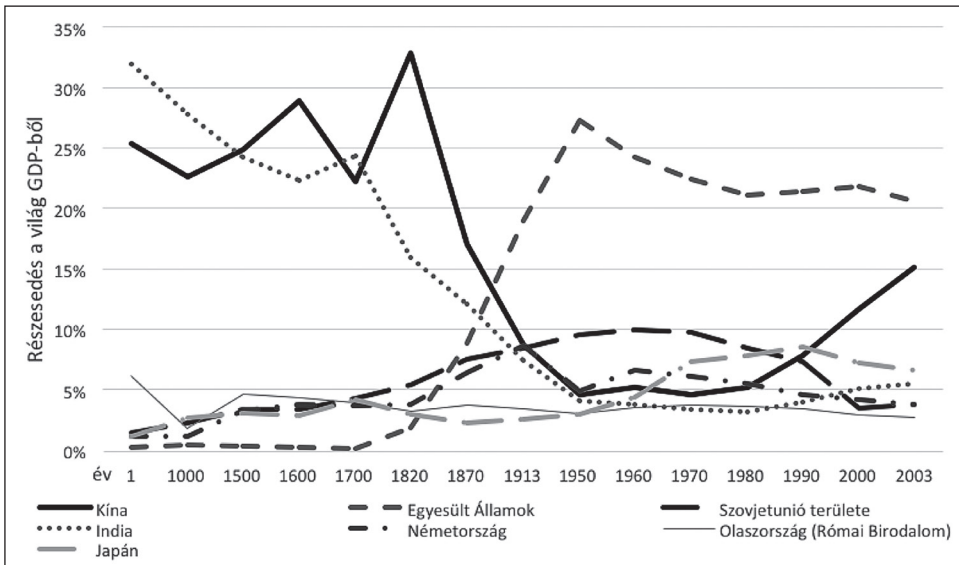
Kulcsszavak: Kína, Kelet-Közép-Európa, 16+1, geopolitika

Keynotes: China, CEE countries, 16+1 cooperation, geopolitics

1. Bevezetés

A 21. századra az USA által uralt egypólusú világrend átalakulóban van egy multipoláris világrenddé, amelyben Kínának egyre nagyobb szerepe van. Az 5000 éves kultúrával és folyamatos történelemmel rendelkező Kína a jelenleg is regnáló Kínai Kommunista Párt vezetésével 1921-ben és 1949-ben is 100 éves stratégiai tervekben tűzte ki célul, hogy Kínát visszahozza a történelem során korábban a világgazdaságban betöltött helyére, azaz a gazdaság és az életszínvonal növelésével ismét vezető gazdasági nagyhatalommá tegye (1. ábra).

1. ábra: A Világgazdaság fejlődése időszámításunktól 2003-ig

Forrás: Angus Maddison „Historical Statistics of the World Economy” adatbázisa szerint saját szerkesztés

Kína a 21. századra a második legnagyobb gazdasági szereplővé vált a világban, amelyet főként az 1978-as „*Reform és nyitás*” politikával ért el. A Teng Hsziao-ping nevéhez kötött politika a világra való nyitással és számos multilaterális kapcsolat létrehozásával volt elérhető, amelynek következtében egyes régiókban geopolitikai hatalomra is szert tett.

Kína számos multilaterális kapcsolata mellett 2012-ben kezdte meg a kelet-közép-európai régióval a szorosabb együttműködés kiépítését, amely Nyugaton sokak nem tetszését nyerte el és „*Trójai faló*” címmel illették a kínai befektetéseket a KKE régióban.

Kína számos multilaterális kapcsolata mellett 2012-ben kezdte meg a kelet-közép-európai régióval a szorosabb együttműködés kiépítését, amely Nyugaton sokak nem tetszését nyerte el és „*Trójai faló*” címmel illették a kínai befektetéseket a KKE régióban.

Kína 2013-ban indította el a világot lefedő „*Egy övezet, egy út*” (One Belt, One Road – OBOR) kezdeményezést, amely a kínai szemlélet szerint egy közös, békés, win-win együttműködésen alapszik. A kínai történelmi gondolkodásmódban nincs jelen gyarmatosítási motiváció, hanem egy Kína-központú világrend – ahogy ezt az ország kínai nevéből is láthatjuk: Zhongguo 中国 – Középső ország/birodalom –, amelyben Kína együttműködik a környező országokkal, de nem befolyásolja azok belpolitikáját.

Azonban a nyugati világ más szemlélettel tekint Kína felemelkedésén, egyfajta gyarmatosító hadműveletként éli meg az OBOR kezdeményezést és Kína más multilaterális kapcsolatainak kiépítésére is fenyegetésként tekint.

Tanulmányomban áttekintem, hogy Kína mely régiókkal épített ki multilaterális együttműködést, azok keretében mekkora befektetésekkel van jelen, összehasonlítva a Kína-KKE együttműködéssel megvizsgálom, hogy Kína szempontjából mekkora erőfeszítéseket tesznek a KKE régióban való geopolitikai térnyerésre. Tényleg aggódnunk kell a KKE régióban való kínai nyomulás miatt?

2. Kína multilaterális kapcsolatai

1978-as „*Reform és Nyitás*” politikája hozott nagy változást Kína minden területén, megnyitották a piacokat és megindult a külföldi országokkal a kereskedelmi és gazdasági együttműködés. Az elmúlt 40 évben Kína bekapcsolódott a globalizáló világgazdaságba nem csak a kereskedelem, de a befektetések területén is.

Kínában a 80-as években hatalmas változások mentek végbe, azonban az évtized végén a Tiananmen-téri esemény a nemzetközi platformon negatív színben tüntette fel Kínát és diplomáciai elszigeteltséget okozott számára. Ennek enyhítésére és az „*ellenség-kép*” megszüntetése érdekében Kína számos gazdasági együttműködésen alapuló multilaterális kapcsolatot hozott létre:

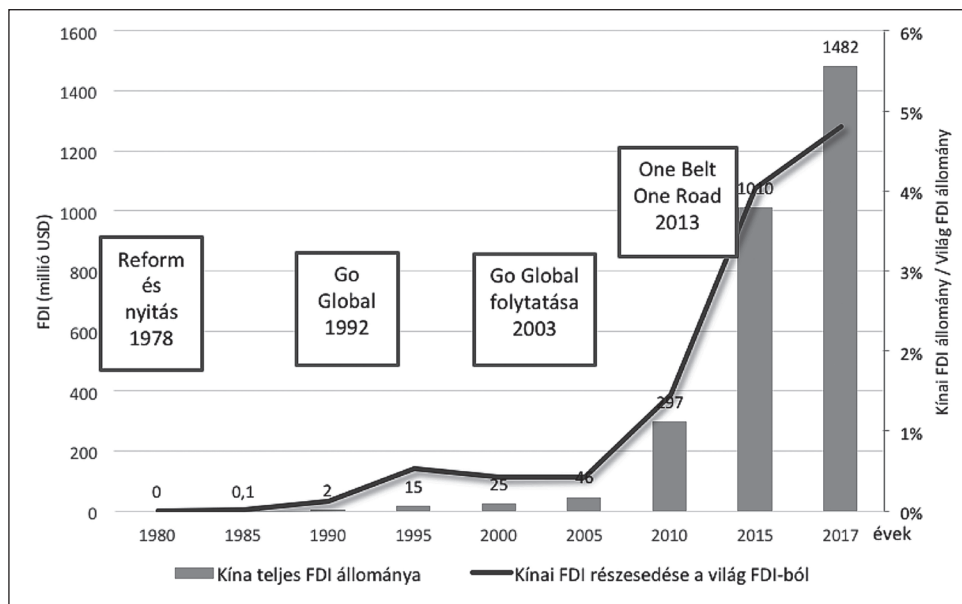
1991-ben csatlakozott az Ázsiai és Csendes-óceáni Gazdasági Együttműködéshez¹ (APEC), majd elkezdődött a Kína-Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége² (ASEAN) párbeszéd is. 1992-ben létrejött a Nagy-Mekong régiós együttműködés³, 1996-ban pedig a „*Sanghaji ötök*” – a későbbi *Sanghaji Együttműködési Szervezet*⁴. 1996-tól Kína részt vett a megalakuló „*Ázsia-Európa találkozó*”⁵ (ASEM) tárgyalásain, és megkezdődött a Közép-Ázsia régiós gazdasági együttműködés⁶. Kína 2000-ben létrehozta a Kína-Afrika Fórumot⁷, azóta Afrikában már a legnagyobb befektető országnak számít Kína. 2001-ben csatlakozott a WTO nemzetközi szervezetéhez, 2002-től pedig Kína aktívan jelen van az Ázsiai Együttműködés Párbeszéd kezdeményezésben⁸. 2004-ben már a régiós és a régi kapcsolatokon túlnyúlóan az Arab országokkal is párbeszédet indított multilaterális együttműködés keretében⁹. 2010-ben elindult a Kína-Öböl Menti Együttműködési Tanács Stratégiai Párbeszéde¹⁰.

A 2008-as gazdasági világválságot követően Kína egyre nagyobb hangsúlyt fektetett a kelet-közép-európai országokra is, akikkel 2012-ben kezdtek meg a 16+1 elnevezésű együttműködést¹¹. 2013-ban már az „*Egy övezet, egy út*” kezdeményezést kezdték felépíteni a számos multilaterális kapcsolatot bevonásával, majd 2014-ben már Eurázián kívüli területen is kapcsolatokat kezdtek kiépíteni, mint például a Kína-Dél-Amerikai és Karibi térség fóruma¹² megalapításával.

A gazdasági multilaterális kapcsolatok keretében Kína évről évre egyre több működőtőke-állományt (FDI) helyezett ki külföldre (2. ábra). Megvizsgálva a kínai FDI eloszlását a világban, megfigyelhető, hogy Kína mely régiókat tartja igazán fontosnak gazdasági és politikai szempontból.

A 2. ábrán jól megfigyelhető, hogy a kínai kormány által meghirdetett külgazdaságpolitikai kezdeményezések miként támogatták a kínai vállalatok külföldi befektetéseit, hogy ezzel is erősítsék a multilaterális kapcsolatokat és az 1978-ban Deng Xiaoping által meghirdetett „*Reform és Nyitás*” politikát.

2. ábra: Kína külföldre irányuló működőtőke-állományának változása 1980-2017 évek között

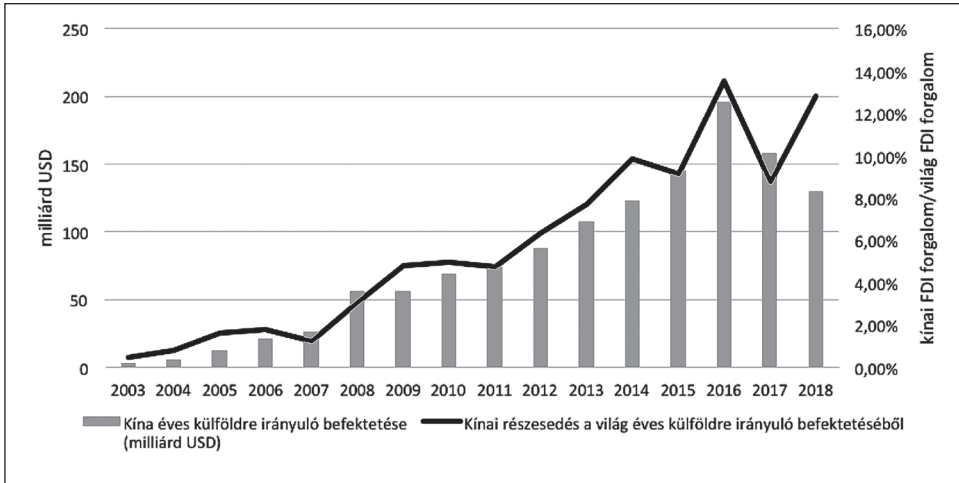

Forrás: saját készítés az ENSZ által 1990-2017 között kiadott World Investment Report statisztikai alapján

1992-ben Jiang Zeming kínai államfő a 14. Pártkongresszuson kihirdette a „Go Global” külgazdasági stratégiát, amelynek keretében az állam a támogatásáról biztosította a kínai vállalatokat a nemzetközi együttműködésekben, ezzel újabb lendületet adva a kínai cégeknek a terjeszkedésre. 2003-ban Wen Jiabao miniszterelnök és Wu Yi miniszterelnök-helyettes több platformon is a „Go Global” stratégia továbbfejlesztéséről, magasabb szintre emeléséről beszéltek és támogatták a kínai cégek külföldi együttműködéseiknek kiépítését.

Ezen állami támogatások, multilaterális kapcsolatok és FDI befektetések következményeként Xi Jiping államfő 2013-ban meghirdette az „Egy övezet, egy út” kezdeményezést, e mellett létrehozták a Selyemút Alapot, az Ázsia Infrastrukturális Befektetési Bankot, állami pénzügyi intézményeket, hogy támogassák a kínai állami vállalatok és magáncégek nemzetköziesítését, továbbá, hogy stabilizálja a gazdasági növekedést és a belföldi többletkapacitásokkal küzdő kínai ipar problémáit enyhítse.

3. ábra: Kína külföldi tőkebefektetésének forgalma a világ FDI forgalomhoz viszonyítva

Forrás: saját készítés az ENSZ által 2003-2019 között kiadott World Investment Report statisztikai alapján

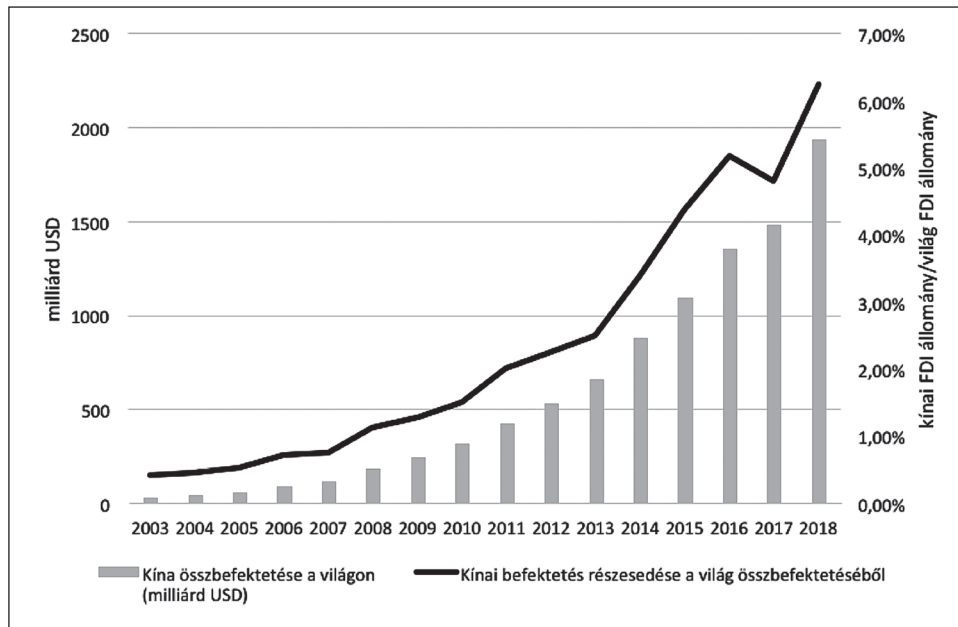
Igazán látványosan Kína az elmúlt 15 évben növelte a külföldi közvetlen-tőke-befektetésének forgalmát, a 2008-as világgazdasági válságot követően Kína tartani tudta fejlődését és gazdasági terveit, míg a nyugati országok külföldre irányuló befektetések csökkentek. A 2012-es évtől éves szinten 10%-20%-kal több befektetést hajtott végre az országon kívüli területeken, amely világviszonylatban is kiemelkedőnek számít (3. ábra). Ennek adott újabb lökést az „Egy övezet ~ egy út” kezdeményezés, amelynek keretében Kína külföldre irányuló működőtőke-befektetése ismét dinamikus emelkedésnek indult, 2013-tól már Kína adja a világ éves összbefektetés forgalmának több, mint az egytizedét. 2017-ben kisebb arányban növekedett a működőtőke-befektetés forgalma, amely az újonnan hozott, a befektetői piacon szigorúbban vizsgáló kormányzati szabályok miatt alakult ki¹³.

Mindeközben Kína a világ összesített működőtőke-befektetés állományában is egyre komolyabb részt szerzett magának. Míg 2003-ban még csak 0,41%-os részesedése volt a világ összes külföldre irányuló közvetlen-tőke-befektetéséből, 2016-ra már az 5%-t is meghaladta (lásd 4. ábra).

Kína jól láthatóan az 1978-as „Reform és nyitás” politikát támogatva felállított egy nemzetköziesítési tervet, amelynek köszönhetően Kína mára számos régióban multilaterális kapcsolatrendszert hozott létre, továbbá egyre nagyobb működőtőke állománnyal lett jelen a világban. Ezeket össze-

foglalóan, 35 évvel a nyitást követően alakult meg az „Egy övezet, egy út” kezdeményezés.

4. ábra: Kína külföldi tőkebefektetésének állománya

Forrás: saját készítés az ENSZ által 2003-2019 között kiadott World Investment Report statisztikái alapján

3. Kína-KKE együttműködés jelentősége a kínai multilaterális kapcsolatokban

A fentiekben már láthattuk, hogy Kína az 1990-es években kezdte felépíteni a multilaterális kapcsolatait Ázsiával és Afrikával, de Nyugat-Európával is már a 2004-es évekre kialakította az együttműködést, azonban a Kína-KKE multilaterális kapcsolatok csak jóval később, a 2010-es években indult el.

2011 júniusában Wen Jiabao kínai miniszterelnök magyarországi látogatása során részt vett az első Kína-Közép és Kelet-Európa országainak gazdasági és kereskedelmi fórumán, amelynek folytatásaként jött létre a „Kína-KKE 16+1 együttműködés” 16 kelet-közép-európai ország¹⁴ részvételével. 2012-ben Varsóban tartották meg az első miniszterelnöki csúc-

találkozót, azóta évente összeülnek a KKE régió országainak vezetői, hogy a gazdasági együttműködésekről tárgyaljanak.

Ezzel Kína 2012-ben egy újabb multilaterális kapcsolatot indított el, hogy a KKE régió országaival is szoros kapcsolatot tudjon kialakítani egyszerre és gyorsan. Kína újabb kapcsolatrendszerét a nyugati média és a nyugati kutatók is „*trójai faló*”-ként emlegetik, és aggodalmaikat fejezik ki a túl erős kínai jelenlétnek (Turcsányi 2014)¹⁵ a KKE régióban.

De vajon valóban túl erős lett a kínai jelenlét a régióban? Érdemes összehasonlítani a Kína főbb multilaterális kapcsolataival a Kína-KKE együttműködést, hogy érzékeljük, Kína részéről mennyi pénzt és energiát fektet bele. Majd áttekinteni, hogy Kína a KKE régióban és egyéb nyugat-európai államokban miként van jelen az FDI szempontjából.

3.1. Kína-KKE együttműködés összehasonlítása más kínai multilaterális kapcsolatokkal

Kína számos régióval alakított ki multilaterális kapcsolatot minden földrészén, így a Kína-KKE együttműködést a dél-ázsiai Kína-ASEAN párbeszéd országaival, a közép-ázsiai Sanghaji Együttműködés Szervezetével, a közel-keleti Kína-Arab országok együttműködési fórumával és a Kína-Afrika és a Kína-Dél-Amerikai és Karibi térség fórumával hasonlítottam össze. A régiók területét és népességét tekintve a KKE régió jócskán elmarad, ezért a kínai FDI éves jelentése alapján megvizsgáltam az 1 főre jutó GDP-t és a kínai FDI területi szinten való eloszlását (1. táblázat).

Az összehasonlítás során megfigyelhető, hogy az 1 főre jutó kínai FDI szerint a KKE régióba érkezik a legkevesebb kínai tőke. A legkiemelkedőbb eredményt a dél-amerikai együttműködés mutatja, amely népességét tekintve csak 6-szor nagyobb a KKE régiónál, de 32,37-szer több kínai FDI jut 1 főre. Az ugyancsak 6-szor nagyobb lakosságú ASEAN országokra pedig 8-szor több kínai FDI jut személyenként.

A területi szinten való összehasonlítás esetén a KKE régió már jobb képet mutat, terület és FDI viszonyítása szerint megelőzi a nem nagy népsűrűséggel rendelkező Sanghaji Együttműködési Szervezetet és az afrikai országokat, továbbá az arab országokat, de nagyban lemarad az ASEAN országoktól és a latin- és közép-amerikai országoktól.

Ezen adatokat és az FDI mértékét tekintve azt láthatjuk, hogy a KKE régió, habár az „*Egy út, egy övezet*” szempontjából stratégiai fontosságú Európa és Ázsia összeköttetésében, de befektetési és gazdasági szempontból nem a legkiemelkedőbb együttműködés közé tartozik.

1. táblázat: A Kína-KKE együttműködés összehasonlítása más multilaterális kapcsolatokkal

Együttműködés	Kezdet	Országok száma	Népesség (millió fő)	Terület (millió m ²)	Kínai FDI	FDI/fő viszonyítva a Kína-KKE-hez	FDI/terület viszonyítva a Kína-KKE-hez
Kína-ASEAN Párbeszéd	1991	10	654	4,49	102.854	8,15	13,14
Kína-Afrika Fórum	2000	53	1300	29,7	46.103	1,84	0,89
Sanghaji Együttműködés Szervezete	2001	8	1758,3	24,8	37.483	1,1	0,87
Kína-Arab országok együttműködési fóruma	2004	22	326,9	13,3	18.313	2,9	0,79
Kína-KKE együttműködés	2012	16	117,5	1,3	2.267	1	1
Kína-Dél-Amerikai és Karibi térség fóruma	2014	33	651	20,7	406.771	32,37	11,27

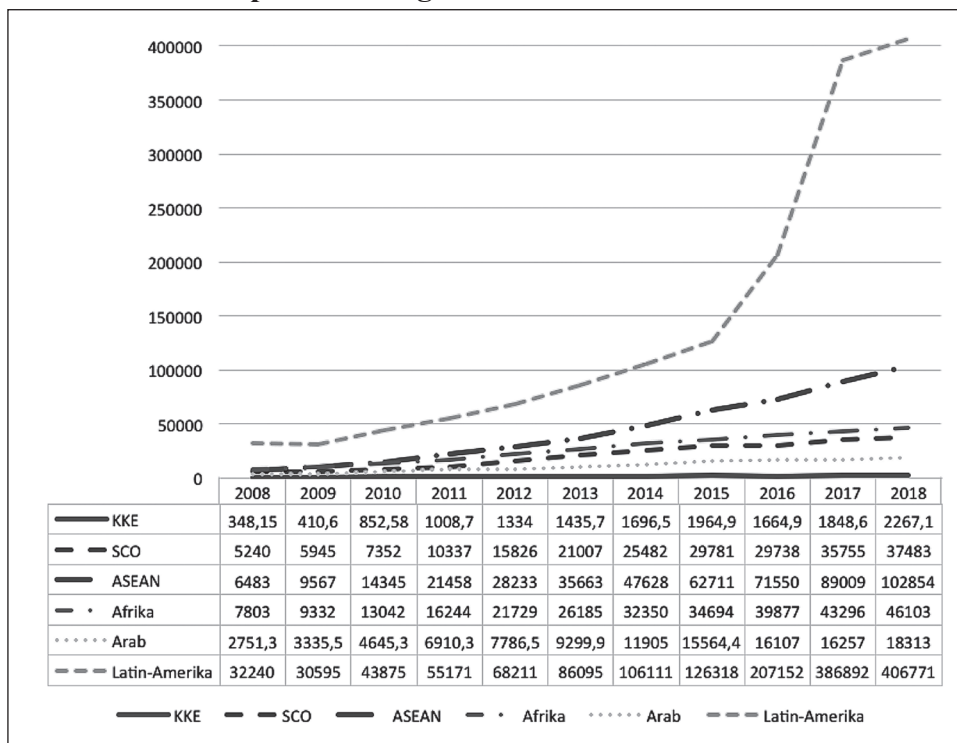
Forrás: saját készítés

Az elmúlt 10 év kínai FDI értékét tekintve a különböző régiók közül a dél- és közép-amerikai, továbbá az ASEAN országcsoportokban figyelhető meg nagy növekedés. Az ASEAN térségben 15-szörösére növekedett a kínai FDI, Latin-Amerikában pedig a 12-szeresére. A többi multilaterális kapcsolat keretében is nagyobb növekedés látható a 10 év alatt, miközben ezen régiók már 2008-ban is a KKE régióban jelen levő kínai FDI 10-szeresével rendelkeztek. Érdeemes megjegyezni azt is, hogy a KKE régióban 2018-ban jegyzett kínai FDI állománya nem éri el a többi multilaterális kapcsolat 2008-as adatait!

A kínai külföldre irányuló működő tőke állomány statisztikák szerint Kína jobban priorizálja a latin-amerikai és az ázsiai régiókat, mint a kelet-közép-európai régiót.

Xi Jinping államfő külföldi hivatalos látogatásait tekintve is azt láthatjuk, hogy míg a Sanghaji Együttműködési Szervezet fórumán minden évben részt vesz, továbbá az APEC, afrikai és latin-amerikai országokat szinte minden évben meglátogatja, addig – habár Európát majdnem minden évben felkeresi – kelet-közép-európai országokba (Csehország, Lengyelország és Szerbia) eddig csak 2016-ban járt.

5. ábra: Kínai FDI állomány változása a különböző multilaterális kapcsolatok régióiban 2008-2018 között

Forrás: saját készítés a „2018 Statistical Bulletin of China’s Outwards Foreign Direct Investment” (2018年度中国对外直接投资统计公报) alapján

3.2. Kínai FDI az európai régióban

Kína gazdasági érdeke – ahogy ezt a kínai kormány már több platformon is kijelentette –, hogy egy erős, egységes Európai Unió legyen, azonban az EU a kínai befektetésekre a kelet-közép-európai térségben geopolitikai tényerésként tekint, és aggodalmát fejezte ki, hogy Kína megpróbálja az Európai Uniót felosztani.

Xi Jinping államfő 7 éves regnálása során kétszer utazott a KKE régióba egy azon évben, 2016-ban. A Financial Times az esemény kapcsán azt írta, hogy a kínai a tipikus „oszd meg és uralkodj” stratégiát indították el Európában a nyugat és a kelet közötti feszültséget kihasználva¹⁶.

A Budapesten 2017. novemberében megszervezett Kína-Közép-Kelet-Európai országok Miniszterelnöki Csúcstalálkozót követően a Financial

Times-ban „*Brussels trilled as China reaches out to eastern Europe*” címmel írták meg a Nyugat aggodalmait, hogy míg Magyarországon „*keleti nyitás elemeként*”, Lengyelországban „*jó lehetőségként*”, Szerbiában pedig „*megbízható barátságként*” titulálják a kínai együttműködések, addig az EU diplomatái veszélyként tekintenek a 16+1-es együttműködésre¹⁷. A budapesti találkozóról a német Süddeutsche Zeitung lap is negatív hangnemben írt tájékoztatót „*Sok befolyás kevés pénzért*”¹⁸ és „*Kína maga alá rendeli Kelet-Európát*”¹⁹ címmel.

Számos nyugati sajtó az Európai Unió trójai falovaként emlegetik a Kína-KKE 16+1 együttműködést²⁰, de egyes hírportálok már bármilyen kínai befektetésről a nagy világban trójai falóként írnak²¹.

Aggodalmaikat Kelet-Közép-Európa viszonylatában azzal támasztják alá, hogy az EU-ban számos alkalommal kiállnak Kína mellett a KKE régióba tartozó országok – főként a KKE tag Magyarország és a KKE megfigyelő Görögország²²: 2016-ban Görögország blokkolta az EU szavazást a Dél-Kínai-tenger kapcsán, majd 2017-ben a görög kormány vétója miatt az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa előtt az EU nem tudta megtenni a Kínai Népköztársaságot elítélő nyilatkozatát²³.

Emellett kiemelik a nyugati tanulmányok, hogy Magyarország „*keleti nyitása*” mellett a többi KKE ország is különböző politikai programok keretében Kína felé nyitnak: Lengyelországban elindult a „*Go China Strategy*”, csehek a „*China Investment Forum*” platformot kezdeményezték, Szlovákiában pedig elkészítették a „*(2017-2020) Strategy for Development of Economic Relations with China*”²⁴.

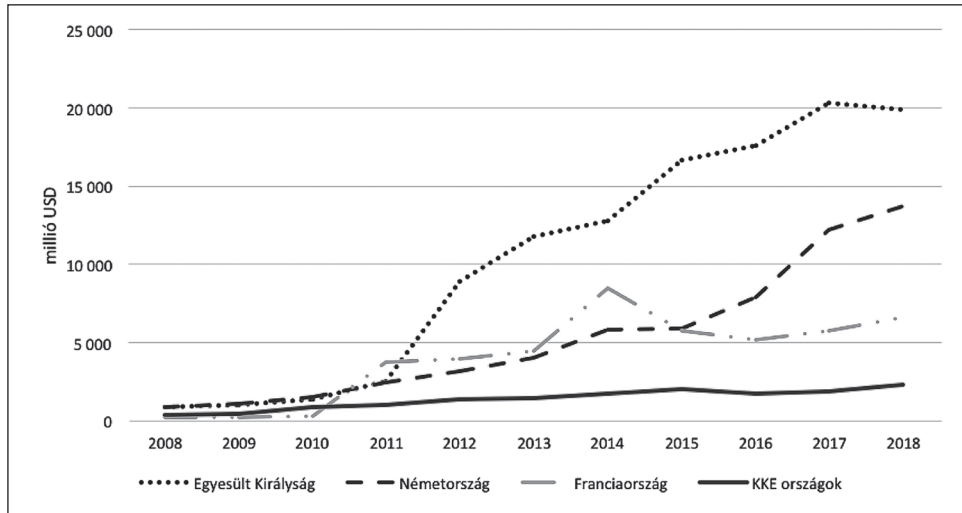
Felmerül a kérdés, hogy hogyan áll a kínai „*terjeszkedés*” Nyugat-Európában?

Az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája által 2019-ben kiadott World Investment Report adatai alapján Kína 2018-ra 1 938 870 millió USD külföldre kihelyezett működőtekeivel rendelkezett²⁵, amelyből a kínai statisztikai adatok szerint mindössze 112 797 USD, a teljes FDI 6%-a érkezik Európába, amely Nyugat- és Kelet-Európa között aránytalanul oszlik meg. Az Európába irányuló kínai tőke nagy része még mindig a fejlett nyugat-európai gazdaságokhoz irányul, ahol mintegy 360 vállalatot szereztek meg²⁶. A legnagyobb befektetések Nagy-Britanniába, Olaszországba, Németországba és Franciaországba áramolnak. A KKE-régió viszonylag kevés ilyen jellegű befektetést kapott.

2008-ban a 16 KKE országban jelen levő teljes kínai FDI állományt összehasonlítva 1-1 nyugat-európai országban befektetett kínai FDI állománnyal még aggodalomra adhatott volna okot, azonban az elmúlt 10 évben

a kínai FDI állomány a nyugat-európai országokban igencsak magasra szökött, míg a KKE régióban csak lassú növekedést produkált, ahogy azt a 6. ábra is mutatja.

6. ábra: A kínai FDI állomány növekedése nyugat-európai országokban és a KKE régióban 2008 és 2018 között

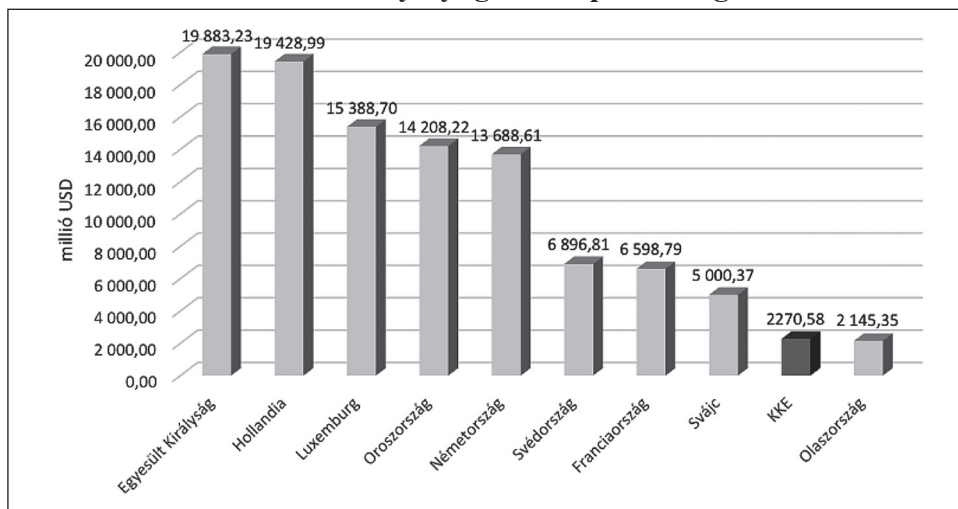
Forrás: Saját készítés a „2018 Statistical Bulletin of China’s Outwards Foreign Direct Investment” (2018年度中国对外直接投资统计公报) alapján

2018-ra a 16 országot csoportosító KKE régió a 9. helyen végzett Európában a kínai FDI állomány alapján (7. ábra). Az Európába érkező összes kínai működőtőke befektetés 2%-át teszi ki KKE régiós kínai FDI, míg az FDI 17%-a az Egyesült Királyságba, a 12%-a Németországba, 6%-a Franciaországba érkezik.

Továbbá az is említésre méltó, hogy Franciaországban 3-szor, Németországban 2-szer és Angliában is külön járt már Xi Jinping kínai államfő, emellett pedig számos nemzetközi platformon is találkozott a nyugat-európai országok vezetőivel.

A KKE országok vezetőit 2015-ben Pekingben fogadta Xi Jinping államfő, a KKE régióban tartott csúcstalálkozókon Li Keqiang miniszterelnök képviseli Kínát.

7. ábra: Kínai FDI állomány nyugat-európai országokban 2018-ban

Forrás: Saját készítés a „2018 Statistical Bulletin of China’s Outwards Foreign Direct Investment” (2018年度中国对外直接投资统计公报) alapján

A kínai FDI nem csak Nyugat- és Kelet-Európa közötti eloszlása aránytalan, a KKE régióban is igen nagy különbséget találunk egyes országok között. 2018-ban a teljes KKE régióból 3 ország (Lengyelország, Magyarország és Románia) kapta a kínai források 50%-át²⁷. Magyarország kapja a második legtöbb működőtőkét Kínából Lengyelország után.

Emellett Kína-KKE relációban a kereskedelmi forgalom serkentéséről is folyamatos tárgyalások zajlanak. Az első Kína-KKE csúcstalálkozón kitűzött célt, miszerint 2015-re elérik a 100 milliárd USD-t, nem sikerült teljesíteni.

4. Összefoglaló

Kína 2008 után kezdett el ismerkedni a kelet-közép-európai régióval, majd 2012-től kezdődött meg a konkrét multilaterális együttműködés Kína-KKE 16+1 címszó alatt. A 16 kelet-közép európai ország igen vegyes mind gazdasági szempontból, mind kulturális szempontból. Az országok között nem feltétlenül van meg a harmónia, amelyre a Kína-KKE együttműködés nem mindig pozitívan hat, hiszen a 16 ország nem egymással összefogva próbál nagyszabású gazdasági és kereskedelmi célokat elérni Kínával, hanem egy-

mással versenyezve próbálnak meg minél jobb bilaterális együttműködést megkezdni Kínával.

Mindeközben a nyugat-európai országok próbálják megvédeni saját országaik és az EU gazdaságát sok kínai felvásárlás ellen és egy felügyeleti szabályozást kezdeményeztek, hogy egy harmadik országból érkező befektető stratégiai területeken való felvásárlását megvetozható legyen az állam által²⁸. Habár e közben a nyugati nagyhatalmak sorra látogatnak el Kínába és tárgyalnak az együttműködési lehetőségekről: Németország kancellára, Angela Merkel 2019 szeptemberében tett látogatást Kínában, ahol 11 szerződés kötött meg kínai és német cégek között²⁹, Franciaország Köztársasági Elnöke, Emmanuel Macron pedig 2019 novemberében látogatott Kínába, ahol 15 milliárd USD értékben írtak alá kereskedelmi és befektetési együttműködésekről szóló szerződéseket³⁰.

Az „Egy övezet, egy út” kezdeményezés meghirdetését követően Kína nem titkolta, hogy a 16+1 együttműködést az OBOR-hoz kapcsolódóan képzelel el³¹, a KKE régión keresztül számos logisztikai útvonalat terveztek meg, amelynek fejlesztése azonban nem a kínaiak elképzelései szerint haladnak, az EU szabályozások miatt sok akadályba és nehézségbe ütköznek a projektek. Ezzel a szárazföldi selyemút terjeszkedése a kelet-közép-európai régióban akadozik, azonban a tengeri selyemút már-már zöld lámpát kapott azzal, hogy a nyugat-európai országokban vásárolnak fel kikötőket és fektetnek be hatalmas pénzeket a kínai hajózási vállaltok: a COSCO, a China Merchants Port és a Qingdao Port International Belgiumban, Franciaországban, Spanyolországban, Hollandiában, Olaszországban, Máltán és Görögországban is több kikötőben nem kevés részesedést szereztek. A görög Pireus kikötőt már 100%-ban tulajdonolja a COSCO állami vállalat, a kínai befektetések Görögországban 2019. áprilisától már a KKE régiót erősítik, ugyanis a 2019-es Kínai-KKE miniszterelnöki csúcstalálkozó keretében elfogadták Görögország csatlakozását, így a 16+1-es együttműködés 17+1-re bővült³². Ezzel a KKE régióban jelen levő kínai FDI mértéke 240 millió USD-ral növekedhet, de ez a növekedés sem teszi indokolttá a Nyugat rettegését.

Mind a gazdasági, befektetési és kereskedelmi adatokból, mind pedig a Kínai Népköztársaság Államfőjének hivatalos külföldi útjainak útvonala – amely Kína fő diplomáciai irányvonala – alapján azt láthatjuk, hogy Kínának fontos a KKE régióval való együttműködés, de a többi multilaterális kapcsolathoz viszonyítva, a Kína-KKE együttműködés fontossága eltöprel a többi multilaterális együttműködést mellett. 2020 áprilisában tervezik megtartani a Kína-KKE miniszterelnöki csúcstalálkozót Pekingben, ahol

– 2015-höz hasonlóan – Xi Jinping államfő is fogadni fogja a 17 ország miniszterelnökeit. Lehetséges, hogy a továbbiakban Xi Jinping államfő is részt fog venni az évente megtartott csúcstalálkozón, hogy ezzel emelje a Kína-KKE együttműködés fontosságát, amelyre nagy szükség lehet, hiszen az egyik legfontosabb partner, Csehország kemény mondatokat fogalmazott meg Kínával kapcsolatban 2020 januárjában: „*Úgy gondolom, hogy a kínai fél nem teljesítette, amit megígért. Befektetésekről beszélek.*”³³”.

Mindezek ellenére a Nyugat továbbra is aggódik, hogy politikai befolyást szerez Kína a KKE befektetésekkel³⁴, továbbá félnek, hogy Kína megsztottságot akar elérni Európában a Kína-KKE együttműködéssel. Kína minden platformon elmondja, hogy Kína gazdasági és politikai érdekében is egy erős, egységes Európa áll³⁵. A túlzott aggodalmuk is felesleges jelen pillanatban, mert Kína megjelenése a régióban valóban érdek-ellentétet okoz a nyugat-európai országokkal, főképp Németországgal, azonban a földrajzi távolságnak és a Szovjetunió megszűnését követően kialakult új gazdasági helyzetnek köszönhetően Németország előnyben van Kínához képest, a német gazdaság számos területen össze van fonódva a KKE régiós országok gazdaságával. Továbbá a nyugat-európai országok részéről visszas, hogy míg aggódnak a KKE régiós befektetések miatt, addig Németország és Franciaország vezetői 1-1 találkozó alatt nagyobb összegű kereskedelmi és befektetési ügyletekről döntenek, mint amennyi az egész KKE régióban van.

Aggódni inkább azért lehetne, hogy a nagy nyugati vállalatok felvásárlásra kerülnek a kínai cégek által, továbbá, hogy a know-how-t Kína egyszerűen megveszi, az európai kikötőket felvásárolja stb. A KKE régióban való kínai megjelenés egy régiós geopolitikai ellentét lehet, de a nyugati országokban való kínai nyomulás viszont a világ geopolitikai állását mozdíthatja el.

JEGYZETEK / NOTES

1. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja: Kína és az APEC kapcsolata (中华人民共和国官网: 中国与亚太经合组织的关系) https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gjhdqzz_681964/lhg_682278/zghgzz_682282/, Lu Jianren (1997): APEC és Kína. Peking, Economy and Management Publishing House. 284. o. (陆建人 (1997): 亚太经合组织与中国. 北京, 经济管理出版社. 284页.)
2. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja: Kína és az ASEAN kapcsolata (10+1) (中华人民共和国官网: 中国—东盟关系 (10+1)) https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gjhdqzz_681964/lhg_682518/zghgzz_682522/, Yu Jianchong, Fan Zuojun (2018): ASEAN Community and China-ASEAN Relations. Beijing, Renmin Publishing House. 396 p. (于建忠, 范祚军 (2018): 东盟共同体与中国-东盟关系研究. 北京, 人民出版社. 396页)
3. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja: Kína és Nagy-Mekong régiós együttműködés kezdeményezés kapcsolata (中华人民共和国官网: 中国同大湄公河次区域经济合作的关系) https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gjhdqzz_681964/lhg_682686/zghgzz_682690/, Chai Yu, Lu Jianren, Yang Xianming (2007): A Study on Economic Cooperation in Greater Mekong Subregion. Social Science Academic Press (China). 354 p. (柴瑜, 陆建人, 杨先明 (2007): 大湄公河次区域经济合作研究. 社会科学文献出版社. 354页)
4. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja: Kína és a Sanghaji Együttműködési Szervezet kapcsolata (中华人民共和国官网: 中国同上海合作组织的关系) https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gjhdqzz_681964/lhg_683094/zghgzz_683098/t1257584.shtml, Li Baozhen (2011): Shanghai Cooperation Organization and China's peaceful development. Beijing, Xinhua Publishing House. 216 p. (李葆珍 (2011): 上海合作组织与中国的和平发展. 新华出版社. 216页)
5. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja: Kína részvétele az „Ázsia-Európa találkozó” kezdeményezésben (中华人民共和国官网: 中国参与亚欧会议的情况) https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gjhdqzz_681964/lhg_682206/zghgzz_682234/, Pan Guang, She Jianhua (2004): From the Silk Road to the Asia-Europe Meeting. Beijing, CPC Central Committee Party School Press. 326 p. (潘光, 佘建华 (2004): 从丝绸之路到亚欧会议: 亚欧关系两千年. 北京, 中共中央党校出版社. 326页)
6. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja: Kína és a Közép-Ázsia régiós gazdasági együttműködés kapcsolata (中华人民共和国官网: 中国同中亚区域经济合作关系) <https://www.fmprc.gov.cn/web/>

- gjh dq_676201/gjhdqzz_681964/zyqyjzhz_688958/zghgzz_688962/, Qin Fangming (2010): China and the Central Asia Regional Economic Cooperation. Beijing, Science Press. 183 p. (秦放鸣 (2010): 中国与中亚国家区域经 济合作研究. 北京, 科学出版社. 183页)
7. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja: Kína- Afrika Együttműködési Fórum (中华人民共和国官网: 中非合作论 坛) https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gjhdqzz_681964/zfhzlt_682902/jbqk_682904/, Zhang Chongxiang (2012): Studies of the China-Africa Cooperation Forum. Beijing, World Affairs Press. 362 p. (张 忠祥 (2012): 中非合作论坛研究. 北京, 世界知识出版社. 362页)
 8. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja: Asia Cooperation Dialogue (中华人民共和国官网: 亚洲合作对话简况) https://www.fmprc.gov.cn/web/ziliao_674904/zt_674979/ywzt_675099/zt2004_675921/yzhzdhaaddscwzhy_675947/t132846.shtml
 9. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja: Kína-Arab országok együttműködési fóruma (中华人民共和国官网: 中国-阿拉伯国家合作论坛) https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gjhdqzz_681964/zalt_682806/jbqk_682808/
 10. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja: Kína és az Öböl Menti Együttműködési Tanács kapcsolata (中华人民共和国官网: 中国同海湾阿拉伯国家合作委员会关系) https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gjhdqzz_681964/lhg_682782/zghgzz_682786/
 11. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja: Kína- Közép-Kelet-Európai országok együttműködése (中华人民共和国官网: 中国-中东欧国家合作) https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gjhdqzz_681964/zgzdogjhz/1206x0_679932/
 12. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja: Kína- Dél-Amerikai és Karibi térség fóruma (中华人民共和国官网: 中国-拉 共同体论坛) https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gjhdqzz_681964/zglgtlt_685877/gk_685879/
 13. Kínai Népköztársaság Kereskedelmi Minisztériuma és a Kínai Statisztikai Hivatala által kiadott „2017. évi Kínai FDI statisztikai kiadvány” (2017年度 中国对外直接投资统计公报)
 14. A 16 KKE országból 11 EU-tagállam (Észtország, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Magyarország, Szlovénia, Horvátország, Románia, Bulgária), 4 tagjelölt (Szerbia, Montenegró, Albánia, Észak-Macedónia), Bosznia-Hercegovina pedig potenciális tagjelölt ország.
 15. Turcsányi Richard (2014): Central and Eastern Europe’s courtship with China: Trojan horse within the EU? European Institute for Asian Studies – <https://>

- www.eias.org/wp-content/uploads/2016/02/EU-Asia-at-a-glance-Richard-Turcsanyi-China-CEE.pdf
16. Financial Times – Lucy Hornby, Henry Foy (2016): Xi visit raises eastern Europe investment hopes <https://www.ft.com/content/db718250-32e8-11e6-bda0-04585c31b153> – utolsó letöltés: 2020. 02. 06.
 17. Financial Times – James Kynge, Michael Peel (2017): Brussels rattled as China reaches out to eastern Europe <https://www.ft.com/content/16abbf-2a-cf9b-11e7-9dbb-291a884dd8c6> – utolsó letöltés: 2020. 02. 06
 18. Suddeutsche Zeitung – Florian Hassel (2017): Viel Einfluss für wenig Geld <https://www.sueddeutsche.de/politik/osteuroopa-viel-einfluss-fuer-wenig-geld-1.3767778> – utolsó letöltés: 2020. 02.06.
 19. Suddeutsche Zeitung – Daniel Brössler (2017): China macht sich Osteuropa gefügig <https://www.sueddeutsche.de/politik/china-osteuroopa-gipfel-china-macht-sich-osteuroopa-gefuegig-1.3767521> – utolsó letöltés: 2020. 02. 06.
 20. Turcsányi Richard (2014): Central and Eastern Europe’s courtship with China: Trojan horse within the EU? European Institution for Asia Studies. Ryan Heath és Andrew Gray: Politico: <https://www.politico.eu/article/johannes-hahn-beware-chinese-trojan-horses-in-the-balkans-eu-warns-enlarge-ment-politico-podcast/> – utolsó letöltés: 2020.02.06.
 21. Hudson Institution – John Lee (2018): China’s Trojan Ports – <https://www.hudson.org/research/14717-china-s-trojan-ports> – utolsó letöltés 2020.02.06.
 22. Angela Stanzal (2016): China’s investment in influence: the future of 16+1 cooperation. European Council on Foreign Relations – https://www.ecfr.eu/page/-/China_Analysis_Sixteen_Plus_One.pdf – utolsó letöltés: 2020.02.06.
 23. Reuters – Robin Emmot, Angeliki Koutantou (2017): Greece blockes EU statement on China human rights at U.N. – <https://www.reuters.com/article/us-eu-un-rights/greece-blocks-eu-statement-on-china-human-rights-at-u-n-id-USKBN1990FP> – utolsó letöltés: 2020. 02. 06.
 24. Eamonn Butler (2018): 16+1: The EU’s Concerns of a Chinese „Trojan Horse”. Council for European Studies – <https://www.europenowjournal.org/2018/06/04/161-the-eus-concerns-of-a-chinese-trojan-horse/> – utolsó letöltés: 2020. február 8.
 25. A 2018 Statistical Bulletin of China’s Outward Foreign Direct Investment adatai alapján 1 982 265 millió USD volt a teljes kínai FDI külföldön
 26. Portfolio.hu (2018): Tényleg kilóra megveszik Európát a kínaiak – <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20180423/tenyleg-kilora-megveszik-europat-a-kinaiak-283210> – utolsó letöltés: 2020. február 8.
 27. 2008-ban a Lengyelország, Magyarország és Románia a kínai forrás 80-át kapta!

28. Council of the European Union (2018): Screening of investments: Council agrees its negotiating stance – <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/06/13/screening-of-investments-council-agrees-its-negotiating-stance/> – utolsó letöltés: 2020. 02. 08.
29. The Federal Government (2019): Chancellor advocates multilateralism – <https://www.bundesregierung.de/breg-en/news/merkel-besucht-china-1668820> – utolsó letöltés: 2020. 02. 08.
30. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja (2019): Xi Jinping Macron francia elnökkel tárgyalt (习近平同法国总统马克龙会谈) <https://www.fmprc.gov.cn/web/zyxw/t1713718.shtml> – utolsó letöltés 2020.02.09., Reuters (2019): China and France sign deals worth \$15 billion during Macron's visit – <https://www.reuters.com/article/us-china-france-macron/china-and-france-sign-deals-worth-15-billion-during-macrons-visit-idUSKBN1XG0NM> – utolsó letöltés: 2020. 02. 09.
31. Kínai Népköztársaság Kereskedelmi Minisztériumának hivatalos honlapja (2018): Az „Egy övezet, egy út” kezdeményezés és a Kína-KKE együttműködés (“一带一路”倡议与中国-中东欧国家合作) – <http://cafi.ec.mofcom.gov.cn/article/tongjipeixun/201801/20180102692874.shtml> – utolsó letöltés: 2020. 02. 08.
32. Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja (2019): Kína-KKE együttműködés (中华人民共和国官网: 中国-中东欧国家合作) https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gjhdqzz_681964/zgzdogjhz/1206x0_679932/, Chen Xin (2018): 16+1 Cooperation and China-EU relationship. Budapest, China-CEE Institute. 217 p.
33. Expats cz (2020): China has not fulfilled its promise of investment in the Czech Republic, says President Miloš Zeman – <https://news.expats.cz/weekly-czech-news/china-has-not-fulfilled-its-promise-of-investment-in-the-czech-republic-says-president-milos-zeman/> – utolsó letöltés: 2020. 02. 09.
34. Economist (2018): China has designs on Europe – <https://www.economist.com/leaders/2018/10/04/china-has-designs-on-europe-here-is-how-europe-should-respond> – utolsó letöltés: 2020. 02. 09.
35. Kínai Népköztársaság Kormányának hivatalos honlapja (2016): Li Keqiang: A kínai fél egy stabil és egységes EU-t és egy stabilan fejlődő Angliát akar látni. (中华人民共和国中央人民政府官网: 李克强: 中方希望看到团结稳定的欧盟和稳定繁荣的英国) – http://www.gov.cn/premier/2016-06/27/content_5085928.htm – utolsó letöltés: 2020. 02. 09.

IRODALOMJEGYZÉK / REFERENCES

- Chai Yu, Lu Jianren, Yang Xianming (2007): A Study on Economic Cooperation in Greater Mekong Subregion. Social Science Academic Press (China). 354 p. (柴瑜, 陆建人, 杨先明 (2007): 大湄公河次区域经济合作研究. 社会科学文献出版社. 354页)
- Chen Xin (2018): 16+1 Cooperation and China-EU relationship. Budapest, China-CEE Institute. 217 p.
- European Parliament - Gisela GRIEGER (2017): China, the 16+1 format and the EU. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/625173/EPRS_BRI\(2018\)625173_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/625173/EPRS_BRI(2018)625173_EN.pdf)
- Gorecky Péter (2017): Kína kapcsolata Közép- és Kelet-Európával: a „16+1” együttműködés eddigi mérlege. KKI tanulmányok – https://kki.hu/assets/upload/09_KKI-tanulmany_CCE-CHN_Goreczky_20171026.pdf
- Kínai Népköztársaság Külügyminisztériumának hivatalos honlapja – <https://www.fmprc.gov.cn/web/>
- Kínai Népköztársaság Kereskedelmi Minisztériumának hivatalos honlapja – <http://www.mofcom.gov.cn/>
- Kínai Népköztársaság Kereskedelmi Minisztériuma (2019): 2018 Statistical Bulletin of China's Outward Foreign Direct Investment (2018年度中国对外直接投资统计报告)
- Li Baozhen (2011): Shanghai Cooperation Organization and China's peaceful development. Beijing, Xinhua Publishing House. 216 p. (李葆珍 (2011): 上海合作组织与中国的和平发展. 新华出版社. 216页)
- Lu Jianren (1997): APEC és Kína. Peking, Economy and Management Publishing House. 284. o. (陆建人 (1997): 亚太经合组织与中国. 北京, 经济管理出版社. 284页.)
- Pan Guang, She Jianhua (2004): From the Silk Road to the Asia-Europe Meeting. Beijing, CPC Central Committee Party School Press. 326 p. (潘光, 佘建华 (2004): 从丝绸之路到亚欧会议: 亚欧关系两千年. 北京, 中共中央党校出版社. 326页)
- Qin Fangming (2010): China and the Central Asia Regional Economic Cooperation. Beijing, Science Press. 183 p. (秦放鸣 (2010): 中国与中亚国家区域经济合作研究. 北京, 科学出版社. 183页)
- Szonomár Ágnes (): Chinese FDI in Central and Eastern Europe. An overview of Factors Motivating Chinese MNEs in the CEE Region – http://www.globeco.ro/wp-content/uploads/vol/split/vol_6_no_2/geo_2018_vol6_no2_art_001.pdf
- Turesányi Richard (2014): Central and Eastern Europe's courtship with China: Trojan horse within the EU? European Institute for Asian Studies - <https://www.eurasianstudies.org/>

[eias.org/wp-content/uploads/2016/02/EU-Asia-at-a-glance-Richard-Turcsanyi-China-CEE.pdf](https://www.eias.org/wp-content/uploads/2016/02/EU-Asia-at-a-glance-Richard-Turcsanyi-China-CEE.pdf)

Yu Jianchong, Fan Zuojun (2018): ASEAN Community and China-ASEAN Relations. Beijing, Renmin Publishing House. 396 p. (于建忠, 范祚军 (2018) : 东盟共同体与中国-东盟关系研究. 北京, 人民出版社. 396页)

Zhang Chongxiang (2012): Studies of the China-Africa Cooperation Forum. Beijing, World Affairs Press. 362 p. (张忠祥 (2012) : 中非合作论坛研究. 北京, 世界知识出版社. 362页)